

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Факультет політичних наук

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

ЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИХ ВІДНОСИН (1991-2019 РР.)

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконав:

студент VI курсу групи 691

Галузь знань: 29 «Міжнародні
відносини»

Спеціальність: 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Бойко Олександр Ігорович

Керівник: к.іст.н., доцент

Хмель Анастасія Олександрівна

Миколаїв – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Відносини між Україною та Чехією були започатковані з утворенням двох незалежних держав. Вивчення українсько-чеських відносин є актуальним, оскільки обидві держави здобули незалежність на початку 90-х рр. XX ст. і аналіз такого співробітництва дає можливість вивчити усі процеси становлення міждержавних контактів, починаючи зі встановлення дипломатичних відносин, розвитку співпраці у політичній, економічній, культурній і гуманітарній сферах та, закінчуючи співробітництвом у системі загальноєвропейських відносин та в міжнародних організаціях.

Завдяки спільним зовнішньополітичним діям України та Чеської Республіки сформувалися досить розвинені двосторонні міждержавні відносини на різних рівнях. Вони охоплюють весь комплекс співробітництва обох країн та базуються на збігу основних державних інтересів та їх реалізації через механізми координації діяльності двох суверенних держав на міжнародній арені.

Можливості взаємовигідного співробітництва між Україною і Чеською Республікою зумовлені історичними, культурними, партнерськими політичними відносинами, господарськими контактами і спільними цілями у реалізації курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію, спільними регіональними інтересами, існуванням української національної меншини у Чехії та чеської – в Україні.

Українсько-чеські відносини в умовах розвитку євроінтеграційних процесів в Україні та Чеській Республіці, їх становлення, розвиток і перспективи недостатньо досліджено як у вітчизняній, так і у чеській історіографії. У більшості публікацій наводяться лише деякі факти співпраці між Україною і Чехією та розглядаються окремі проблеми розвитку міждержавних відносин.

Актуальним є комплексний аналіз відносин двох країн, що дозволить

визначити позитивні і негативні аспекти співпраці та виявити чинники, які гальмують розвиток двосторонніх відносин.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика республіки Україна та Республіки Чехія упродовж з 1993 по 2019 рр.

Предметом даного дослідження є українсько-чеські відносини.

Територіальні рамки обмежуються територіями України та Чехії.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1991 по 2019 роки. *Нижня межа* пояснюється виходом України з СРСР та становленням контактів з міжнародною спільнотою. *Верхня межа* – 2019 рік — пояснюється сучасністю. Автор інколи виходить за вказані рамки для того, щоб більш детально проаналізувати становлення та розвиток відносин між Україною та Чехією. Зважаючи на то, що сама Чехія стала окремою незалежною державою 1993 року, то більшість контактів були започатковані вже в цей період.

Мета даної роботи полягає у дослідженні та висвітленні українсько-чеських відносин у 1991 -2019 роках. Виходячи з цієї мети, можна визначити **такі завдання роботи**:

- охарактеризувати стан наукової розробки даної теми та розглянути джерельну базу дослідження;
- виокремити основні методи та принципи, які були використані при написанні даної роботи.
- проаналізувати зародження та розвиток політичних відносин між Україною та Чехією;
- висвітлити проблему Ямбурзької заборгованості;
- простежити розвиток українсько-чеських відносин після подій Революції 2014 року;
- охарактеризувати економічний розвиток України та Чехії;
- надати оцінку двостороннім економічним відносинам між Україною та Чехією та проаналізувати сучасний стан торговельно-економічної співпраці між даними країнами;

- визначити основні проблеми та перспективи економічної взаємодії між двома країнами;
- дослідити основні напрями співробітництва України та Чехії у культурній та науково-технічній сферах.

Методологія та методи дослідження роботи зумовлені вибором об'єкту і предмету дослідження, метою і поставленими у вступі завданнями.

Для того, щоб отримати доказові, вагомі, обґрунтовані та достовірні результати у даному дослідженні використано низку емпіричних, теоретичних, загальнонаукових та конкретно-наукових методів, а також сукупність наукових підходів та принципів наукового пізнання, що дало змогу детально дослідити та вивчити корейський курс зовнішньої політики України та Чехії.

Методологічна основа даної роботи включає: принцип історизму, об'єктивізму, детермінізму та багатофакторності. Зазначені принципи використовуються разом із науковими підходами, зокрема: системний підхід, історичний, аспектний та концептуальний.

Методичною основою даної роботи становлять методи на емпіричному (системний) та теоретичному (групування та узагальнення) рівнях дослідження. Також, під час написання даного дослідження використовувалися як загальнонаукові методи (аналізу, синтезу, дедукції, індукції) та конкретно-наукові методи (проблемно-хронологічний, статистичний, періодизації та політичного прогнозування).

Наукова новизна отриманих у процесі дослідження результатів полягає у тому, що у магістерській роботі:

- поглиблено дослідження українсько-чеських відносин з 1991-2018 рр. Зокрема було досліджено становлення та розвиток політичних та економічних відносин. Використовуючи порівняльний метод, автор порівнював та проаналізував економічний розвиток обох країн;
- деталізовані основні проблеми та перспективи українсько-чеських відносин, зокрема важливий вплив Ямбурзької заборгованості на

розвиток двосторонніх відносин між Україною та Чехією. Крім того, з'ясовано як окупація Криму та військові дії на Сході України вплинули на еволюцію відносин між двома країнами.

– Розроблені перспективи подальшого розвитку відносин між Україною та Чехією.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її написано у наукових і навчальних цілях, і безпосередньо адресовано викладачам, студентам та аспірантам гуманітарних факультетів, отримані у роботі результати дослідження можуть використовуватися як рекомендації для істориків, політиків, дипломатів, економістів, фахівців з міжнародного права, тощо. Також отримані результати можна використовувати для викладання таких предметів, як «Світова економіка та міжнародні економічні відносини», «Актуальні проблеми зовнішньої політики України», «Зовнішня політика країн ЄС», тощо.

Апробація результатів дослідження. Частина теоретичних положень і висновків цього дослідження знайшла відображення у публікаціях, зокрема у публікації тез конференцій: X Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність» (2020 р.) та Міжнародна науково-практична конференція «Суспільні науки: історія, сучасність, майбутнє» (2020 р.).

Публікації.

1. Бойко О.І. Проблеми та перспективи розвитку українсько-чеських відносин // Суспільні науки: історія, сучасність, майбутнє: міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, Україна, 1–2 травня 2020 року). Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2020. С. 99-104

2. Бойко О.І. Українсько-чеські відносини на фоні української кризи // XIII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність» (збірник тез). Тези подані до друку.

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та

завдання. Загальний обсяг її становить 111 сторінок, з них основного тексту – 103 сторінки. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У вступі магістерської роботи обґрунтовано актуальність досліджуваної теми, встановлено мету та завдання роботи, об'єкт та предмет дослідження; висвітлено методологію та методи дослідження, сформульовано наукову новизну, з'ясовано практичне значення отриманих результатів, їх апробація, окреслено структуру роботи.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження українсько-чеських відносин» розглянуто стан наукової розробки теми та джерельну базу дослідження, сформульовано понятійно-категоріальний апарат та методологію дослідження.

У підрозділі 1.1. «Стан наукового дослідження» подається аналіз стану наукової розробки теми дослідження, її систематизація. Автор поділив літературу за проблемно-хронологічним принципом на праці вітчизняних дослідників, та зарубіжних науковців, зокрема, із Західної Європи. Проаналізувавши стан наукової розробки теми, можна констатувати, що у наукових доробках дослідників в основному тематику українсько-чеських відносин розглядають українські дослідники. Українські вчені досліджують встановлення відносин та їх еволюцію протягом певного періоду. Варто зазначити, що не вистачає сучасних досліджень та нових поглядів стосовно розвитку відносин між Чехією та Україною. Щодо чеських науковців, можна сказати те, що Україна не виступає в якості об'єкта чи предмета дослідження. Вони приділяють значну увагу дослідженням відносин Чехії з іншими більш перспективними країнами.

У підрозділі 1.2. «Джерельна база дослідження» автор систематизував джерельну базу дослідження. Вона складається з кількох груп документів. Так, всі документи можна поділити на наступні групи:

- міжнародні договори та резолюції міжнародних організацій;
- офіційні сайти Міністерств закордонних справ України, Чехії;
- наукові публікації державних діячів та дипломатів;

- матеріали зі ЗМІ.

Знайдені й використані наукової літератури та систематизованої джерельної бази дослідження вистачило для об'єктивного і всебічного розгляду теми.

У підрозділі 1.3. *«Методологія, методи та принципи дослідження»* висвітлено методичну та методологічну базу дослідження українсько-чеських відносин. Методологія зумовлена вибором об'єкту і предмету дослідження, метою і поставленими у вступі завданнями. Щодо використаних підходів, то автор користувався: історичним, аспектним, системним та концептуальним підходами. Також автор застосовував і такі принципи як: історизм, багатофакторність, об'єктивізм та детермінізм. Методичну основу роботи складає сукупність теоретичних, емпіричних, загальнонаукових та конкретно-наукових методів. До теоретичних належать групування та узагальнення.

Основним методом на емпіричному рівні дослідження є системний метод. До загальнонаукових методів, які застосовані автором, належать методи аналізу, синтезу, дедукції, індукції, а до конкретно-наукових: проблемно-хронологічний, статистичний, діахронний та політичного прогнозування.

У другому розділі **«Політичні відносини України та Чехії»** розкриті відносини між Україною та Чехією, описано зародження та еволюція відносин між двома країнами. Проаналізовано питання «Ямбурзької заборгованості», детально викладено відносини після Революції 2014 року.

У підрозділі 2.1. *«Зародження та розвиток політичних відносин України та Чехії»* Чеська Республіка у своїй зовнішній політиці розглядає Україну в рамках держави східної політики. Основні принципи східного напрямку зовнішньої політики суверенної Чеської Республіки були відображені в Концепції закордонних справ Чеської Республіки від 21 березня 1993 року. В документі йшла мова про те, що суттєве місце в зовнішній політиці Чехії будуть і надалі займати відносини з країнами

Східної та Південно-Східної Європи. Автор дійшов висновку що політична співпраця між Чехією та Україною характеризувалася взаємною підтримкою держав на міжнародній арені. Зокрема, Чехія завжди виступала за те, щоб Україна стала частиною Європейського Союзу та НАТО. Чехія була одним із ініціаторів щодо залучення України до програми Східного партнерства.

У підрозділі 2.2. *«Проблема Ямбурзької заборгованості в українсько-чеських відносинах»* було з'ясовано що основною перепорою на шляху до активізації двосторонніх економічних відносин між Україною і Чехією на сучасному етапі співробітництва залишається питання існування фінансових зобов'язань України перед Чехією, а саме «Ямбурзька» заборгованість.

Складність проблеми полягала в тому, що «Ямбурзький» борг угодою було визначено не в грошовому еквіваленті існуючих валют, а в обсягах газу і умовних розрахункових одиницях. Його розміри в угоді визначені в сумі 79,17 млн. умовних розрахункових одиниць, або еквівалент 1247 млн. м³ природного газу. Автор зазначає що, країнам варто не зупинятися у вирішенні даного питання і шукати й надалі ймовірні шляхи вирішення даної проблеми.

У підрозділі 2.3. *«Українсько-чеські відносини після Революції 2014 року»* було вказано що у чеських політичних еліт існує досить широкий поділ думок щодо української кризи. Зовнішньополітичну лінію країни, в тому числі і в українській кризі, визначає чеський уряд. Чехія не має наміру міняти загальноєвропейський вектор своєї зовнішньої політики, засуджує російську агресію, виступає за територіальну цілісність України. Також детально описано ставлення Чеського президента Мілоша Земана стосовно подій в Україні.

У **третьому розділі з назвою «Українсько-чеські економічні відносини»** автором проаналізовані відносини в економічній сфері двох країн, проведено порівняльний аналіз розвитку економік двох країн та детально описано їх особливості та проблемні питання.

У підрозділі 3.1. *«Україна та Чехія: порівняльний аналіз економік (1991-*

2019 рр.)» Автор дійшов висновку що Чеська Республіка входить в число значущих світових виробників машинобудівної продукції, займаючи, зокрема, друге місце в світі по виробництву легкових автомобілів в розрахунку на душу населення. Чехія щорічно входить в 15 перших країн за кількістю вироблених автомобілів.

В результаті проведених соціально-економічних реформ і приватизації державного майна значна частина чеської промисловості була модернізована, в зв'язку з чим економіка країни стала менш енергоємною. В даний час в ЧР діють великі транснаціональні і національні компанії, сформовані кілька промислових кластерів, працюють галузеві та ділові об'єднання.

Порівнюючи розвиток економіки Чехії та України, можна зробити такий висновок, що економічні реформи Чехії значно відрізняються від українських. На відміну від України, Чехія була спрямована на розвиток уже існуючих державних підприємств і всіляко намагалася підтримувати баланс промисловості. В Україні більшість підприємств державних закрито або вони збанкрутовані. І це створює певний ланцюг, який значно шкодить економіці.

У підрозділі 3.1. «Особливості українсько-чеських економічних відносин» Автором зазначається що основні принципи східного напрямку зовнішньої політики суверенної Чеської Республіки були відображені в Концепції закордонних справ Чеської Республіки від 21 березня 1993 року. В документі йшла мова про те, що суттєве місце в зовнішній політиці Чехії будуть і надалі займати відносини з країнами Східної та Південно-Східної Європи. Стимулом процвітання дружнього українсько-чеського співробітництва була відсутність конфліктів у відносинах двох країн у минулому. Зокрема в Концепції зазначалися історичні чинники такого стимулу, а саме: «допомога демократичних кіл Чеської Республіки українській еміграції в післявоєнний період, спільність слов'янських коренів.

Отже, поглибленню торговельно-економічного співробітництва двох країн на різних етапах заважали: сировинно-металургійна структура українського експорту (55% всього експорту до ЧР), недосконала система

відшкодування ПДВ в Україні, неузгодження реалізації в Україні чеських торговельних кредитів. Пом'якшення ситуації у двосторонній торгівлі українські урядовці пов'язували з вступом країни до СОТ, інтеграцією до СЕФТА, укладенням двосторонніх договорів про вільну торгівлю і перспективне торговельно-економічне співробітництво, адаптацією українського законодавства до вимог ЄС, створенням інформаційної системи стану і перспектив українсько-чеського торговельно-економічного співробітництва, тощо.

У підрозділі 3.3. *«Проблеми та перспективи розвитку українсько-чеських відносин»* Автор наводить наступні історичні події: дестабілізуючим фактором у міждержавному політичному діалозі стало надання в січні 2011 р. Чехією притулку колишньому міністру економіки України Б. Данилишину. Ця подія викликала незадоволення української сторони, адже в Україні проти Б. Данилишина було порушено кримінальну справу.

Проблема погашення «ямбурзької» заборгованості України перед Чеською Республікою досить довго залишалась ключовою проблемою двосторонніх відносин. Одночасно автор наводить позитивні моменти співпраці двох країн в енергетичній, машинобудівній, гірничодобувній промисловості, вказані напрямки є перспективними в українсько-чеському співробітництві.

У четвертому розділі **«Співробітництво у сфері науки та культури»** описується джерельно-правова база співробітництва, зазначаються програми та організації які сприяють покращенню та налагодженню відносин між Україною та Чехією.

У підрозділі 4.1. *«Відносини у сфері культури»* автор висвітлює реалізацію науково-технічного співробітництва між Україною і Чеською Республікою яка відбувається на основі врахування кількох чинників, а саме: наявності науково-технічної бази, договірно-правового забезпечення, інтенсивності торговельно-економічних обмінів, інвестиційної активності та інноваційної політики.

Чеська і українська сторони співпрацюють разом у проектах в багатьох напрямках. Зокрема, це стосується нових технологій і технологічного обладнання для створення джерел енергії і засобів транспортування енергоносіїв, спільних проектів з проектування і створення авіаційної техніки, розробки зразків нової медичної техніки, тощо.

У підрозділі 4.2 «Особливості культурно-гуманітарного співробітництва Чехії та України» автор резюмує що договірно-правова база співпраці України з Чеською Республікою в культурно-гуманітарній сфері нараховує низку договорів та угод. Зокрема, Договір про дружні відносини та співробітництво між Україною і Чеською Республікою (1995 р.), Угода про наукове співробітництво між Національною академією наук України та Академією наук Чеської Республіки (2000 р.). Відповідно і Україна намагається популяризувати чеську культуру серед свого народу, проводячи аналогічні традиційні культурні та мистецькі акції. Значну роботу в цьому напрямку проводить чеське посольство в Україні та Чеський центр у Києві. Автор зазначає, що чималий авторитет і популярність завойовували і численні культурно-політичні та благодійно-гуманітарні заходи, які відбуваються з ініціативи української громади в Чехії. можна стверджувати, що за українсько-чеським політичним і торговельно-економічним співробітництвом повністю залишилось занедбаним культурне і гуманітарне співробітництво двох країн, формування позитивного образу України в Чехії. Українські чиновники забули, або ж і не знали, що зовнішня кампанія формування позитивного іміджу країни має включати пропаганду і популяризацію національних культурних надбань, тобто рекламу національної історії, досягнень культури, національних демократичних традицій, тобто всього, що витворили і творять українці.

У **висновках** узагальнено головні результати магістерського дослідження.

Опрацювавши наявну джерельно-літературну базу й наукові бази та застосувавши відповідний набір методів дослідження, автор прийшов до наступних висновків:

У процесі написання даної роботи автором було досліджено і використано широкий спектр наукових праць та джерел, які умовно розділені та систематизовані за проблемно-хронологічним принципом. Досліджуючи дане питання за основу були взяті праці вітчизняних та зарубіжних дослідників (чехів, англійців, росіян).

На тлі досить значного масиву зарубіжної наукової літератури щодо українсько-чеських відносин гостро відчувається дефіцит спеціальних праць зарубіжних істориків, політологів та політологів-міжнародників, присвячених саме питанням українсько-чеської взаємодії у політичній, економічній та культурній сферах. Не може не звертати на себе увагу і повна відсутність у зарубіжній історіографії комплексних досліджень з тематики даної роботи. Варто зазначити, що дослідження співпраці між Чехією та Україною не є пріоритетним для чеських вчених. Це співробітництво не розглядається у дисертаціях чи монографіях. Але є окремі роботи, які побіжно висвітлюють відносини України з Чехією.

Вітчизняні дослідники приділяють значну увагу дослідженню українсько-чеських відносин. Українські дослідники у своїх працях роблять акцент здебільшого на політичних відносинах держав. Значну увагу вони приділяють розвитку співробітництва щодо інтеграції до Європейського Союзу та НАТО. Автори аналізують вплив подій після Революції Гідності (окупації Криму Російською Федерацією та військових дій на Сході України) на українсько-чеські відносини й намагаються з'ясувати чи існують певні засоби для того, щоб зупинити дестабілізацію політичної ситуації в Україні та поживавити відносини між зазначеними країнами.

Значний комплекс досліджень присвячених не лише українсько-чеським

відносинам, а й економічній політиці обох держав, мають російські науковці. У своїх працях вони досліджують внутрішню та зовнішню політику обох країн, економічну складову їх відносин, стан культурного та науково-технічного співробітництва. Більшість російських науковців розглядають економічну складову українсько-чеських відносин.

Щодо джерельної бази дослідження, то основу українсько-чеських відносин становлять договори, які є підґрунтям для різних сфер діяльності, це заяви лідерів країни, а також спільні заяви, в яких можна чітко простежити стан та еволюцію даних відносин, а також їх подальші перспективи. Не менш важливу роль відіграє прийняття спільних документів під час проведення самітів.

Основними документами, що регулюють політичні та торговельно-економічні відносини між Україною та Чехією є Договір між Україною і Чеською Республікою про правову допомогу і правові відносини у цивільних справах від 28 травня 2001 р.; Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною та Чеською Республікою від 26 квітня 1995; Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво від 17 березня 1994 р.; Угода між Урядом УРСР і Урядом ЧСФР про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво від 30 липня 1991 р., тощо. Нормативно-правова база є основним важелем у відносинах між Україною та Чехією. Вона регулює економічні та комерційні відносини, а також відносини, що стосуються питань євроінтеграції України до ЄС та НАТО.

При написанні магістерської роботи автор застосував значну кількість методів, а саме: порівняльний метод, аналіз документів, метод періодизації та проблемно-хронологічний метод, тощо. Використовуючи дані методи, автор зумів порівняти економіки Чехії та України, виокремивши спільні та відмінні риси, а також простежити еволюцію економічних відносин, починаючи з 1991 року і до сьогодення. Крім того, автору вдалося визначити основні проблеми співробітництва між країнами. Використавши прогностичний

метод, дослідник пояснив, чи матимуть ці відносини перспективи у майбутньому і в якому руслі вони будуть розвиватися.

При дослідженні даної теми автор також використав декілька принципів, а саме: історизму та багатофакторності. Застосовуючи дані принципи можна проаналізувати стан відносин з початку їх встановлення і до 2019 року, основні проблеми та можливі перспективи. Дані принципи дозволили розглянути українсько-чеські відносини у багатьох напрямках – у політичному, економічному, культурному та науково-технічному.

Українсько-чеські взаємини почали набирати нових обрисів з проголошенням незалежності Чеської Республіки 1 січня 1993 р. На початку ці відносини мали виключно політичний характер, відбувалася розробка нормативно-правової бази. На початку 1990-х рр., коли становлення системи міждержавних взаємин відбувалося в складних умовах постсоціалістичної трансформації, політичні контакти були нерегулярними і визначеними, здебільшого, потребами у практичній реалізації усталених форм співпраці.

Чехія є важливим партнером та союзником України у її євроатлантичних прагненнях. У процесі наближення України до об'єднаної Європи важливе місце відведено співробітництву з Чеською державою в рамках ЄС. Важливим доказом ефективної співпраці є те, що парламент Чеської Республіки одним із перших підтримав 2 квітня 2015 року Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

В рамках реалізації «Східного партнерства» Чехія підтримує євроінтеграційні процеси в Україні. Офіційна Прага вітала прагнення України вступити до НАТО і була готова надавати необхідне сприяння в цьому. Україні варто звернути увагу на досвід Чехії у процесах вступу до ЄС та НАТО.

Процес становлення торговельно-економічних відносин відбувається досить повільно, зважаючи на невелику кількість договірно-правової бази в цій сфері. Наприкінці ХХ ст. показники експорту та імпорту між країнами зростали, підписувалися угоди та протоколи для реалізації економічних

відносин між країнами, відбувалось поступове поглиблення відносин в торговельно-економічній сфері.

Однак на початку ХХІ ст. економічні відносини між двома країнами характеризувалися позитивними тенденціями: зростанням обсягів торгівлі, що підтверджувалася певними нормативно-правовими актами. За статистичними даними Україна увійшла в 15 пріоритетних країн чеського експорту. Проте для України склалося негативне торговельне сальдо через захисні санкції на українську металопродукцію, антидемпінгове розслідування щодо поставок вогнетривів. Та все ж таки імпорт чеських технологій, промислового устаткування та машин значно збільшувався.

Переважна частка експорту товарів з України до Чехії становить сировинна продукція. Варто зазначити, що впродовж 2019 року товарообіг між Україною та Чехією склав 2238 млн. дол. США, порівняно з 2018 років, на 5% більше. Спостерігається зростання показників експорту та імпорту. Експорт українських товарів підвищився майже на 6% (1 млрд. 12,8 млн. дол. США), а обсяги імпорту зросли до 13% (1 млрд. 225,4 млн. дол. США).

Основними напрямками торговельно-економічного співробітництва залишаються агропромисловий сектор, енергетика, машинобудування, переробна промисловість, тощо.

Після вступу Чехії до ЄС, розвиток міждержавного співробітництва відбувався на новому рівні. Були труднощі у відносинах, адже Україні потрібно було встановлювати контакти з членом Євросоюзу, в якому європейські стандарти демократії набули визначального характеру, в якому домінувала ринкова економіка та високі соціальні стандарти. Також вплинула на відносини програма уряду про економізацію зовнішньої політики. Відбулася денонсація майже всіх торговельних угод з нашою державою, гостро постала проблема «ямбурзької» заборгованості. Для нормалізації відносин відбувалися численні зустрічі на вищому та найвищому рівнях, створено робочу групу в рамках Змішаної Комісії з питань економічного, політичного та науково-технічного співробітництва.

Проблемними питаннями у відносинах України та Чехії є наявність заборгованості по кредитах українських підприємств і банків. Щоб оцінити як вони вплинули на економічні відносини між державами на заваді стоять різні показники рівня товарообігу у Державній службі статистики України та Чеському статистичному управлінні. Єдине, що залишилося незмінним в цій сфері впродовж усіх років співробітництва між державами – це інвестиційна галузь. Чеські інвестиції в українську промисловість складають досить великі суми, хоча і наша держава зробила значні кроки в цьому напрямі для забезпечення вигідних умов іноземним інвесторам. В торговельно-економічній сфері між країнами існує ще багато невикористаних резервів, а на перешкоді цьому стоїть короткостроковість усіх домовленостей.

В цілому у відносинах обох держав існує низка проблем, які стоять на заваді двостороннього співробітництва не лише з Чехією, а й з іншими країнами-членами ЄС, оскільки Євросоюз дуже солідарний щодо недружніх актів щодо своїх членів, а також не можна не враховувати вплив США на чеську політику. Така ситуація відкидає нашу державу на багато кроків назад стосовно європейської інтеграції.

Щодо співпраці у науковій галузі, то відмітимо, що важливою складовою українсько-чеського співробітництва є реалізація спільних проектів у сфері інвестування та промислової кооперації. Серед таких проектів – участь чеської сторони у модернізації діючих та спорудженні нових українських АЕС, модернізації об'єктів теплоенергетики, співробітництво у вирощуванні, переробці ріпаку та виробництві в Україні біопалива з нього. Для української сторони, у першу чергу для приватних осіб, цікавою є інвестиційна залученість, зокрема, у нерухомість у Чехії, будівельну індустрію і т.д.

АНОТАЦІЯ

Бойко О.І. Еволюція українсько-чеських відносин (1991-2019 рр.) -

На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2020.

Питання відносин між Україною та Чехією є дуже актуальним, оскільки Чехію можна розглядати як одного з ключових партнерів на шляху до євроінтеграції, оскільки обидві держави здобули незалежність на початку 90-х рр. ХХ ст. і аналіз такого співробітництва дає можливість вивчити усі процеси становлення міждержавних контактів, починаючи зі встановлення дипломатичних відносин, розвитку співпраці у політичній, економічній, культурній і гуманітарній сферах та, закінчуючи співробітництвом у системі загальноєвропейських відносин та в міжнародних організаціях.

Завдяки спільним зовнішньополітичним діям України та Чеської Республіки сформувалися досить розвинені двосторонні міждержавні відносини на різних рівнях. Вони охоплюють весь комплекс співробітництва обох країн та базуються на збігу основних державних інтересів та їх реалізації через механізми координації діяльності двох суверенних держав на міжнародній арені.

Ключові слова: Україна, Чехія, двосторонні відносини, економічні відносини, проблема, ямбурзька заборгованість.

SUMMARY

Boiko O. Evolution of Ukrainian-Czech relations (1991-2019) –
Manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. Mykolaiv, 2020.

The issue of relations between Ukraine and the Czech Republic is very relevant, as the Czech Republic should be considered as one of the key partners on

the path to European integration, as both countries gained independence in the early 90s of the twentieth century. And the analysis of such cooperation provides an opportunity to study all the processes of formation of interstate contacts, starting from the establishment of diplomatic relations, development of cooperation in political, economic, cultural and humanitarian spheres and ending with cooperation in European relations and international organizations.

Thanks to the joint foreign policy actions of Ukraine and the Czech Republic, well-developed bilateral interstate relations at various levels have been formed. They cover the whole complex of cooperation between the two countries and are based on the coincidence of the main state interests and their implementation through the mechanisms of coordination of the activities of the two sovereign states in the international arena.

Key words: Ukraine, Czech Republic, bilateral relations, economic relations, problem, Yamburg debt.